

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie **D. S.**,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 14 czerwca 2023 r.
wniosku obrońcy skazanego
o wyłączenie SSN X.Y. od rozpoznania sprawy III KK 189/23,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

wyłączyć SSN X.Y. od udziału w sprawie sygn. akt III KK 189/23.

UZASADNIENIE

W dniu 17 kwietnia 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja obrońcy D. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 27 października 2022 r., sygn. akt IV Ka 1208/22, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie z dnia 7 marca 2022 r., sygn. akt II K 964/20/S.

Zarządzeniem z dnia 18 kwietnia 2023 r. do składu rozpoznającego tę sprawę, zarejestrowaną pod sygnaturą III KK 189/23, została wyznaczona SSN X.Y.

Pismem z dnia 28 kwietnia 2023 r. obrońca skazanego złożył wniosek w trybie art. 29 § 5 - 7 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: uSN) o wyłączenie SSN X.Y. od udziału w tej sprawie, wskazując na brak spełniania przez nią wymogów bezstronności i niezawisłości, wynikający z faktu powołania jej na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) oraz wcześniejszego orzekania przez tę sędzię w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, której status jako sądu był i jest kwestionowany w orzecznictwie TSUE. Podniósł ponadto, że ze względu na oparcie kasacji na zarzucie nienależytej obsady sądu odwoławczego, z uwagi na uczestniczenie w nim sędzi M. P. – Z., powołanej na stanowisko przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa również ukształtowanej ustawą o KRS z 2017 r., rozpoznanie kasacji przez SSN X. Y. prowadziłoby do naruszenia reguły *nemo iudex in causa sua*.

Zarządzeniem z dnia 28 kwietnia 2023 r. wniosek o wyłączenie SSN X.Y. w części, w jakiej spełniał warunki wniosku o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 k.p.k., został przekazany do rozpoznania w trybie procesowym, wynikającym z przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek zasługuje na uwzględnienie.

Wprawdzie obrońca skazanego odwołuje się w tym wniosku do art. 29 § 5 i n. uSN, jednak biorąc pod uwagę podniesione w nim argumenty możliwe jest potraktowanie go jako wniosku o wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Tym bardziej, że jak przyjmuje się w orzecznictwie, tryb określony w ustawie o Sądzie Najwyższym jest ułomny, w porównaniu do zwykłego, przewidzianego przepisami procedury karnej, z uwagi na ograniczony ustawowo zakres zastosowania oraz tak ukształtowaną procedurę, że utrudnia ona sama w sobie egzekucję praw jednostki dla których ją ustanowiono. Jednocześnie procedura ta, ze względu na własne ograniczenia (zakaz samoistnego kwestionowania bezstronności i niezawisłości sędziego Sądu Najwyższego w oparciu o okoliczności dotyczące jego powołania - art. 29 § 4 uSN) i wprowadzone dodatkowe wymogi zawężające zakres zastosowania tej instytucji (wykazanie, że w świetle okoliczności dotyczących powołania i postępowania po powołaniu „w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy” - art. 29 § 5 uSN) istotnie zawęża stronie możliwości weryfikacji stopnia w jakim

zapewnione jest jej podmiotowe prawo do bezstronnego i niezawisłego sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2023 r., IV KK 333/23).

Odnosząc się do meritum wniosku należy stwierdzić, że z procesowego punktu widzenia zasadność podniesionego zarzutu naruszenia reguły *nemo iudex in causa sua* w tej sprawie jest oczywista. Wynika to ze zbieżności zarzutu wadliwości powołania sędziego orzekającego w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem oraz wynikającego z tych samych okoliczności zarzutu wadliwości dotyczącej sędziego, który miałby rozpoznać kasację od tego wyroku. Już z tego względu konieczne jest wyłączenie SSN X.Y. od orzekania w niniejszej sprawie. W polu widzenia Sądu Najwyższego – przy rozpoznaniu kasacji – znajdzie się bowiem kwestia podniesionego przez obrońcę zarzutu wystąpienia bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.k., polegającej na wydaniu orzeczenia przez Sąd, w którego składzie brała udział sędzia, powołana do orzekania w Sądzie Okręgowym w procedurze, w której uczestniczyła Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o KRS. Nie budzi wątpliwości, że także wyznaczona do rozpoznania kasacji SSN X.Y. powołana została na urząd sędziego w procedurze z udziałem tak samo ukształtowanej KRS. Było to ponadto pierwsze powołanie na stanowisko sędziowskie, wcześniej bowiem SSN X.Y. pełniła funkcję [...]. Stanowisko wskazujące na wystąpienie w takim układzie okoliczności oczywistych podstaw do wyłączenia jest już utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 września 2022 r., IV KK 333/22, czy uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Niewątpliwie, opisywana wyżej sytuacja, może wywoływać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego w tej sprawie w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k., a zatem prowadzić powinna do wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy (zob. postanowienia SN z: 6 września 2022 r., II KK 44/21; z 16 września 2022 r., III KK 339/22).

Wniosek obrońcy o wyłączenie SSN X.Y. od rozpoznania sprawy podlega uwzględnieniu także ze względu na okoliczności związane z jej powołaniem na stanowisko sędziego. Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.), należy wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego zachowanie. Przy dokonywaniu tej oceny nie bez

znaczenia są tryb powołania sędziego na stanowisko oraz jego stosunek do wprowadzanych zmian w sądownictwie, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej na stanowisko sędziego, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności. W tym kontekście trzeba zważyć, że X.Y., przed objęciem stanowiska sędziego Sądu Najwyższego, była prokuratorem Prokuratury Krajowej i założycielką stowarzyszenia [...], wyrażającego jawne poparcie dla Prokuratora Generalnego. W procedurze powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego X.Y. wzięła udział na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co samo przez się prowadzi do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Krajowa Rada Sądownictwa jest bowiem obecnie zależna od władzy wykonawczej i nie reprezentuje środowiska sędziowskiego, a zatem nie jest organem, o którym mowa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Wynika to z wyjątkowego statusu sędziów Sądu Najwyższego i kluczowych kompetencji tego Sądu, mającego gwarantować niezakłócone, prawidłowe funkcjonowanie demokratycznego państwa prawnego oraz obiektywny standard niezależności, niezawisłości i bezstronności orzekania (por. Uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20).

Powyższe w sposób szczególny odnosi się do sędziów byłej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, której szeregi zasilala do momentu likwidacji tej Izby w lipcu 2022 r. sędzia X. Y., bowiem, jak podkreślił Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, proces nominacyjny do Izby Dyscyplinarnej obejmował kandydatów na stanowiska członków izby sądowej utworzonej od podstaw w celu orzekania w szczególności w przedmiocie postępowań dyscyplinarnych dotyczących sędziów krajowych i kwestii związanych z reformą przepisów odnoszących się do Sądu Najwyższego, której niektóre aspekty doprowadziły już do stwierdzenia naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a z drugiej strony, w skład tego organu mieli wchodzić wyłącznie nowi

sędziowie, którzy nie zasiadali do tej pory w Sądzie Najwyższym, którym miało przysługiwać znacznie wyższe wynagrodzenie i którym przyznano szczególnie wysoki stopień autonomii organizacyjnej, funkcjonalnej i finansowej w porównaniu z warunkami panującymi w pozostałych izbach Sądu Najwyższego. Zależność od władzy politycznej tego organu budziła zastrzeżenia Trybunału, mogąc wzbudzić także w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tej Izby, toteż uznał on, iż Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego (por. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, przeciwko Polsce).

Uwzględniając argumentację zawartą we wniosku obrońcy i mając na uwadze prawo stron do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny Sąd, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[f.n]